



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. Quando omissio correctionis fraternæ sit peccatum mortale? Et
explanatur circumstantiæ requisitæ, ut præptum correctionis obliget sub
mortali. Et docetur, quando sit mortale audire, & non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

siue contra nos, siue contra solum Deum.

2. Nec obitat dicere quando malum proximi est ipsi voluntarium, quodque facile per se possit auertere, si velit, non teneor ei succurrere, vt patet in eo qui paupertatem sponte patitur, nuditatem, ac miseriae eas sequentes, quem non teneor his eripere, quia non censetur esse in necessitate: atqui omne peccatum saltem formale est peccanti voluntarium, & hic potest illud vitare, si velit, ergo non teneor ipsum ab eo eripere.

3. Respondeo, etsi quis peccet omnino sciens, & ex pura malitia, adhuc peccatum esse ex aliqua parte inuoluntarium, quatenus scilicet priuat peccantem gratia Dei, & aeterna beatitudine, aut causet ei aeternum supplicium; quae peccans odit, & cuperet effugere. Nec refert quod haec voluntarie sibi accertat, atque aded videatur ea paruifacere, cum facile ea vitare possit; hoc enim fit, quia non satis apprehendit quantum malum peccatum contineat, quod, si prout decet, apprehenderet, omnino non peccaret.

4. Adde, neminem ita peccare ex malitia, quin aliqua tentatione, & ad bonum delectabile inclinatione, quam non ita facile potest superare, ad id incitetur: atque ita ipsum peccatum tum ex hac parte, tum quatenus etiam dicta mala affert, est ei semper aliqua ratione inuoluntarium. Hoc tamen fatendum est, nos rarius obligari taliter peccantes corripere, quia raro est spes emendationis: quando tamen haec adest, ad illud tenemur.

5. Nota tamen quod quamuis ommissio correptionis de mortaliibus ex genere mortalis sit, potest fieri venialis ex imperfectione actus: tunc scilicet, quando quis in preparatione animi desiderat salutem proximi, & paratus est subsidium conferre, quando viderit esse necessarium: sed ex quadam tepiditate, & inaduertentia retardatur a correptione, aut non satis prospicit articulum necessitatis. Ex quo constat quod S. Thomas dicit, *art. 2. ad 3. correptionem posse omit- ti aliquando meritorie, aliquando cum peccato mortali, aliquando cum solo veniali. Et ita docet Lorca in 2. 2. disp. 45. n. 3.*

Sup. hoc ad litteram infra in Ref. 7. §. Lorca. Sed lege eam per tota & alias eius primae nor.

RESOL. V.

Quando obliget hoc praecipuum? Ex part. 7. tract. 3. Ref. 5.

Pro his & aliis circumstantiis in duabus Ref. seqq.

§. 1. Difficultas est, quando teneamur proximum corripere: cum enim hoc praecipuum sit affirmatiuum, constat illud non obligare pro semper, sed tantum positis quibusdam circumstantiis, vt intelligitur ex *art. cit.* Respondeo itaque correptionem fraternam obligare, quando sequentes condiciones occurrunt: Prima, quando vides proximum actu peccare, aut moraliter scis eum peccasse, & adhuc versare in periculo relabendi. Secunda, quando probabiliter speras correptionem profuturam, & proximum ex ea emendandum. Tertia, quando ad emendationem proximi necesse est, vt illum corripas; quod contingit, quando verisimiliter iudicas fore, vt ille neque ex seipso, seu sine auxilio monitoris a peccato caueat, neque ab alio corripiatur. Quarta, quando correptio illa sine graui tuo incommodo fieri potest. Et ita docet Becanus in *part. 2. cap. 11. numer. 26.* Petrus a S. Ioseph in *Idea Theol. mor. lib. 3. capit. 10. resolut. 6.* Valentia *com. 3. disput. 3. quaestio. 10. punct. 2.* Castus Palauis *tom. 1. tractat. 6. disputat. 3. punct. 1. numer. 5.* Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 1. capit. 5.*

dub. 13. n. 3. Sed de istis conditionibus inferri possunt gillatim agendum est.

RESOL. VI.

Quando omisso correptionis fraternae sit peccatum mortale?

Et explanantur circumstantiae requisitae, vt praecipuum correptionis obliget sub mortali.

Et docetur, quando sit mortale audire, & non con- tradicere detrahenti, licet detractione ipsa non detrahitur, qui audit. Ex part. 4. tract. 4. & Miss. Ref. 228.

§. 1. Scio plures viros timoratos maximis scriptoribus se subiciere, putantes sapienter peccare in ommissione correptionis fraternae; & tamen non est ita, vt patebit ex sequenti doctrina Iacobi Grammatici insignis Theologi Societatis *1257. in 2. 2. D. Tertia contra. 3. tract. 12. disput. 1. vnum. 6. 7. & 8.* vbi sic ait: Dicendum ergo est, vt praecipuum transgressio sit culpa mortalis, requirit in primis certitudinem moralem, quod proximus sit in statu culpa mortalis, aut certe venialis, quae speciale periculum inducit grauiter offendendi Deum, id est, quia propter periculum proximum sit culpa mortalis, alioquin non esset obligatio grauis illum corripiendi, nisi forte in Praetato, aut illo, cui specialiter incumbit prospicere bono alicuius communitatis, quod valde laedatur non corrigendo, quia cum ipse non teneatur sub mortali evitare casus veniales; nos tamen sub mortali eum corrigere, vt illi euitet. Deinde quod indigeat correptione; nam si ipse delinquens est timoratae conscientiae, ita vt credatur aduertisse suum lapsum, & velle ex animo resurgere, aut certe ab alio corripiendus potest, non est obligatio corrigendi, quia haec est elemosyna, quam nemo tenetur dare, nisi indigenti. Tertio quod speretur probabiliter fructus, si enim non creditur emendandus, cessat obligatio; imò quando esset aliqua spes emendationis, sed valde modica, non esset peccatum mortale omittere correptionem; qui vero dubitaret, an correptio profutura esset delinquenti, si certus esset saltem non obfuturam, teneretur eam adhibere, non autem si simul dubitaret, an esset necessarium allatura. Ita Valentia *punct. 2. & Aragon artic. 2. cum Dominico Soto; Bñez, dub. vltim.* qui recte aduertit in extrema necessitate proximi, etiam si dubitem de nocimento, teneor nihilominus corrigere. Quarto, quod damnum inde proveniens corripienti non sit notabile, alioquin non erit obligatio nisi in necessitate extrema, aut quasi extrema damnationis proximi, nisi forte corripiens sit Praetatus. Quinto, quod non expectetur aliud tempus, in quo commodius, aut ex parte commode corrigi possit, & alioquin sit periculum in differenda correptione. Sexto tandem, quod ex intentione, & proposito omitteretur correptio, nam si ex quadam tepiditate, aut simili affectu omitteretur, non esset peccatum mortale, nisi alioquin notabile proximi damnum tantum esset, vt grauius imputaretur nolenti ei succurrere correptione, vt optime Caietanus. Et quidem Valentia *supra*, dixit raro concurrere circumstantias requisitas, vt praecipuum correptionis obliget sub mortali, & Emanuel Sa- ver *correptio, n. 2.* Omittere (inquit) correptionem, si- ferè semper veniale peccatum est, in Praetatis tamen, quorum maior est obligatio subditos corripiendi, facile potest esse mortale, si ex negligentia, aut timore correptionem

correctionem necessariam omittant, Vide Sanctum Augustinum tom. 5. lib. 1. de ciuitate, cap. 9. & aduerte eodẽm Prelatos posse grauem culpam committere, etiam si culpam, quã correctionem omittunt, sint valde leues, si propterea disciplina Religiosa iacturam notabilem patiantur, vt facile pati potest, tenentur etiam defectus inquirere, neutrum autem subditorum est, de quibus in hoc loco potissimum sermo est.

2. Facit in confirmationem doctrinæ, quam ex Valentia, & Sã retulimus: id, quod graues doctores notant, explicantes, * quando sit peccatum mortale, non contradicere detrahenti, licet detractione ipsa non delectetur, qui audit: sanctus enim Thomas infra questionem, 73. articulo, 4. ait: Si quis nunc correctionem omittat ob negligentiam, verecundiam, vel timorem, qui non sit mortaliter malus, non peccare plerumque, nisi venialiter; addit autem Sotus lib. 1. de Insuperbia questionem, 10. articulo, 4. pag. 457. non censeri timorem hunc mortaliter malum, quoties propter illum omittitur correctio proximi, sed quando omittitur ob timorem correctio illa ad quam adhibendam est strictior obligatio, vt si detraheretur fidei, Religioni, &c. Nec dissimilis est doctrina Nauarri in summa cap. 18. num. 37. dicentis. Qui audit detrahentem sine assensu, & delectatione, licet non contradicat ob verecundiam, vel amicitiam, non peccat mortaliter, nisi in tribus casibus. Primus est, si sit superior, cui incumbit munus corrigendi subditos. Secundus, si ultra infamiam prouenit magnum aliquod damnum dicenti, vel alteri. Tertius, si fama illius, cui detrahitur, valde læditur; quod ita intellige, vt læsio sit maior, quàm illa, quæ præcisè sufficit, vt detrahitio sit mortalis, alioqui enim non esset dubium, quin lethaliter non peccaret omittendo correctionem.

3. Ex quibus omnibus tandem concludo, præceptum hoc fraternali correctionis ample accipiendum esse, nec facile credendum, timoratos præsertim viros peccare lethaliter illud violando, præsertim si Prelati non sint, non solum, quia ita sentiunt graues Doctores, sed etiam quia præcepta charitatis penam minus rigorosam afferre solent, & præsertim istud elemosinæ spiritualis cuius finis, cum sit subleuare miseriam spiritualem proximi, scilicet culpam: in qua ipse liberè est, & à qua liberè exire potest, non ita propriè censetur pati spiritualem necessitatem, sicut nec propriè pateretur corporalem, qui posset facile sibi ipse succurrere, quod autem necessitas proximi minor est, eò minus tenemur illam subleuare. Et hæc omnia docet Granado ubi supra, quæ quidem maximè notanda erunt, cum non parum leue reddant onus præcepti fraternali correctionis.

RESOL. VII.

An ratione circumstantiarum omisso correctionis fraternali sit sepius tantum peccatum veniale, aut nullum? Ex part. 7. tractat. 3. Resolut. 61.

SUPRA probauimus præceptum correctionis fraternali per se obligare ad peccatum mortale; in praxi tamen ratione circumstantiarum & conditionum; quæ necessariae sunt ad correctionem, existimo paucos in eius transgressione peccare mortaliter, & idè adducam hic (maximè pro scrupulosis) more meo ipsissima verba doctorem, VII.

rum, & inter illos agmen ducat sapientissimus heu vlt. huius quondam Concilius noster P. Ios. ph de Augustino in sua Breui notitia, &c. in Præcept. Decalogi num. 29. vbi me citato sic ait. Requiritur autem ad correctionem hæc conditiones: Prima vt certam notitiam quis habeat de peccato proximi, secunda vt ex correctione speretur probabiliter fructus, & emendatio, saltem ad tempus. Tertia si probabiliter iudicem, proximum indigere mea correctione ad emendationem. Quarta si sit debitus locus, & tempus, & alia circumstantia: quæ videntur necessariae ad finem correctionis. Ex quarum conditionum defectu facile est, passim excusari homines à peccato mortali, ex defectu correctionis, maxime in casibus repentinis, & ad personas ignotas

2. Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 3. Qui propter passionem timoris verecundia, pusillanimitatis tam strictè se ad hoc obligatum esse non aduertit; vel in eiusmodi affectione constitutum minus idoneum se existimat ad fratris delictum emendandum; quamuis huiusmodi timor, & existimatio inanis sit, plerumque tamen corripiendi negligentia culpam venialem non excedit. Ita S. Thomas, q. 33. art. 2. ad 3.

3. Caltrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 3. puncto 6. num. 1. & 2. Plurimi non corrigentes proximum excusantur saltem à mortali; pudor illos, & verecundia occupat, ne corrigant; vincere autem pudorem, & verecundiam non facile possunt, qua ratione in materia detractionis excusamus à peccato mortali audientes detractorem, & præ verecundia illum non corripientes: & hæc de causa dixit Emanuel Sã, verbo, correctio, num. 2. omittit correctionem frequenter veniale peccatum est: Hucusque Palaus.

4. Aegidius Coninch de Charitate, disp. 28. dnb. 6. num. 126. in communibus necessitatibus priuatus tenetur corrigere peccantem etiam cum aliquo suo incommodo v.g. et si credat se idè deridendum, aut aliquas iniurias auditurum, aut aliquod odium non ita sibi nouum subiturum. Ad id tamen non tenetur cum graui suo incommodo, nisi forte aliter omninò crederetur alius in peccato suo mortuus, & speraretur per correctionem emendandus. Sed hoc vix habet locum nisi in mox morituris: & sic intellige S. Thomam 2.2. quest. 3. art. 2. qui videtur docere, nos etiam cum graui nostro periculo teneri corrigere proximum. In omnibus autem his casibus, quod spes profectus est minor, eo cum minore meo incommodo teneor alios corrigere, & facilius excusor.

5. Ex quibus patet, priuatos non ita sepe peccare, præsertim mortaliter, omissione correptionis fraternali, quando ex aliquo timore humano eam omittunt; quia facile sibi persuadent, & quidem sepe cum aliqua probabilitate, aut se nihil profecturos, aut alium sine sua opera emendandum, vt insinuat S. Tho. supra ad n. 3. Nauarri. c. 24. n. 12. & S. Aug. supra, vbi docet, priuatos omittentes corrigere peccantes, eo quod timeant eos offendere, temporaliter idè, non autem eternum puniri. Loquitur autem, vt ex contextu patet, de casu in quo alij sunt in communi, non autem in valde graui necessitate correptionis. Ita Coninch.

6. Greg. Valentia tom. 3. disp. 3. q. 19. pun. 2. Quarto certum est si quis in casu, quo iuxta supradicta teneatur sub mortali fratrem corrigere, omittat id facere, tamen excusati à peccato mortali, si id omittit facere non ex amore sui, vel timore prædominante tunc fraternali charitati, videns nimirum se posse, & debere alioqui & emendare fratrem, sed solum ex quadã negligentia, & tepiditate, ob quæ non cogitet se tunc posse fratrem

Sup hac detractione in Ref. præterita §. Facie à lin. 3. & in alijs eius not.

Sup. hoc infra in Ref. 18. & lege etiam Ref. & §. eius not.